I

Санто-Домінго-де-ла-Кальсада, Іспанія
1521

Вдова приїздить у середу.

Марія пам'ятає це, бо середа — купальний день, а її коси після миття й розчісування сохнуть цілу вічність. Пам'ятає це, бо, як на кінець квітня, день дуже теплий, а вона сидить собі на осонні в кінці двору, обсмоктуючи черешневу кісточку (сезон тільки починається) і піднімає до світла пасмо, намагаючись роздивитися, чи то волосся почало темнішати, чи то воно ще просто вологе.

Мати каже, що Марія стає надто марнославною, але ж це саме мати примушує її щотижня лягати спати з глиною у волоссі, сподіваючись, що та приглушить полум'яний відтінок. Та Марія бачить: це не допомагає. Насправді коси здаються навіть яскравішими.

Маріїна мати нічого не мала би проти, якби вони були медові, каштанові, ба навіть золотисті, але такий насичений рудий колір, каже вона, погана прикмета. Не просто тепла барва — жовтогаряча, як відкрите полум'я. І її неможливо пригасити.

Щось лоскоче Марії гомілку. На подолі сукні розпустилася нитка — треба попросити маму зашити. Мати в неї швачка,

вона робить ідеальні шви своїми маленькими ручками. У шитті, завжди каже вона, головне — терплячі руки й терпляче серце, але Марії, коли вона вродилася на світ, не дісталося ні того, ні того. Вона вічно коле голкою пучки, сердиться й відкидає недороблену роботу. Непосидюча, казав батько. Для сина це було б і добре, а от для доньки погано.

Марія катає черешневу кісточку вздовж зубів і смикає нитку, висотуючи мамине терпляче серце ще більше, аж тут чуються церковні дзвони.

І зненацька день стає набагато цікавішим.

Марія підскакує і босоніж вибігає на дорогу, плутаючись у спідниці, поки не підсмикує її. Вона прямує до свого улюбленого спостережного пункту на даху стайні Інес, але виявляє, що Феліпе вже там.

— Вертайся додому! — гукає брат, поки вона залазить на віз, а з нього — на похилу черепицю даху. — Тут небезпечно.

У них різниця всього три роки: йому тринадцять, а їй десять, проте він поводиться так, наче це нездоланна прірва, наче він уже дорослий, а вона ще дитина, хоча він досі плаче, коли йому сумно чи боляче, зате вона не плакала, відколи помер батько.

— Я серйозно, Маріє, — докоряє брат, але вона не звертає уваги, а натомість мружиться на пообідньому сонці на караван, що котиться до міста.

Ні читати, ні писати Марія не вміє, зате вміє лічити. Отож вона лічить коней, які наближаються: шість, сім, вісім, дев'ять, і вже починає рахувати вершників, аж тут до них двох знизу бурчить чийсь голос:

— *Madre de Dios!* Матінко Божа, негайно злазьте, поки в'язи собі не скрутили!

Феліпе озирається, мало не посковзнувшись на слизькій черепиці, а Марія геть уваги не звертає. Це ж просто Рафа, і навіть не треба дивитися вниз, щоб яскраво його уявити: поставивши руки в боки й захиливши голову, він хмуриться точно як батько. Весь останній рік отак хмуриться найстарший брат, відколи посів батькове місце. Неначе тільки цим батько і відзначався — твердими плечима, затятою щелепою, суворим голосом. Неначе його місце отак легко заповнити.

— Негайно! — гримає він.

Під сердитим Рафиним поглядом з Феліпе злітає вся бравада, і він злазить обережно човгаючи по черепиці. Але Марія вперто не рушає з місця, хоча дивитися вже нема на що: караван дорогою до міста завернув за ріг. Зрештою вона скоряється, стрибає донизу й приземляється в калюжу, заляпавши собі спідницю. Феліпе забруднився не менше, але Рафа скеровує всю силу сердитого погляду на неї і лише на неї.

Поки Марія не встигла відскочити, Рафа хапає її за плече.

— Ти могла зірватися.

— Дурниці, — каже вона. — Я полетіла б.

— Щось не бачу в тебе крил.

— Мені не потрібні крила, — посміхається вона. — Я ж *відьма*.

Це просто жарт. Минулого тижня він сам так її обізвав, коли зайшов і побачив, як вона сидить з розпущеним неслухняним рудим волоссям біля коминка й дивиться на полум'я.

Але зараз, щойно це слово зривається з її вуст, він долонею рвучко ляскає її по щоці.

Біль різкий, гарячий, проте сльози набігають на очі радше від шоку й злості, на мить Марія уявляє, як кидається на брата та вчіплюється йому в щоку своїми короткими гострими нігтиками, уявляє вираз його обличчя, зіпсованого кривавими півмісяцями.

Але це якась звірина злість, і Марія знає, що за таке дістане батога, тож натомість вирішує, що ліпше накидає йому у святочні чоботи кінського гною. На саму думку про це вона широко посміхається, і ця її посмішка тільки ще більше дратує брата.

Рафа хитає головою.

— Іди додому до мами, — махає він на неї рукою, неначе проганяє бездомну кицьку. Сам виходить на стежку, а Феліпе мовчки прилаштовується за ним, як тінь, — двійко хлопців прямують у місто привітати караван.

Потираючи щоку, Марія проводжає їх очима. Лічить до десяти, а потім переміщає черешневу кісточку собі між зуби й прикушує так, що вона тріскається.

Виплюнувши уламки на землю, Марія рушає за хлопцями.

Санто-Домінго — благословенне містечко.

Воно розташоване на паломницькій дорозі Каміно-де-Сантьяго, що її також називають шляхом Святого Якова. Марію завжди захоплювали люди, які сюди приходять. Батько розповідав, що вони подорожують для очищення від гріхів, і коли вона була маленька, то уявляла ці гріхи як валуни — важкий тягар грабунку, вбивства, насильства, і кожен такий валун здатен зігнути тіло й розчавити дух. Марія чудувалася з постійного потоку злочинців, які у спробі спокутувати свої гріхи тільки, навпаки, їх популяризують.

Лише згодом мати пояснила їй, що не всі гріхи тяжкі, як валуни: більшість із них радше маленькі камінчики. Зла думка. Жагуче серце. Маленькі тягарі, як-от жадоба, і заздрість, і бажання (Марії все це взагалі не здавалося гріхами, але, схоже,

в сумі воно накопичується). Ще більше Марія розчарувалася, довідавшись, що деякі люди на паломницькій дорозі взагалі не мають гріхів і мандрують вони не щоб спокутувати минуле, а щоб убезпечити майбутнє. Щоб вимолити диво, заступництво чи просто проторувати собі шлях до Божої милості.

Марії це страшенно нудно, тож вона для розваги вигадує гріхи для всіх прочан.

Поки караван розвантажується на міській площі, дівчинка вирішує, що їхній провідник украв корову в родини, яка через це не змогла пережити зиму.

Жінка позаду нього втопила в купелі чуже небажане немовля, а після цього сама не могла завагітніти.

Чоловік з вишитим на плащі червоним хрестом — це лицар ордену, пастир усієї юрби, але Марія вирішує, що в нього по всій дорозі розсипані жінки, мов насіння, — така собі стежка з гріховних хлібних крихт.

Чоловік позаду нього молився за смерть своєї дружини — і смерть прийшла.

Отой молодик убив чоловіка на дуелі.

А жінка в сірому...

Жінка в сірому...

Марія завмирає.

Ні, їй не зраджує фантазія, просто важко вигадати історію для жінки, коли неможливо розгледіти рис обличчя. Вона з ніг до голови закутана в тканину одного відтінку й нагадує витесаний з каменю стовп або малюнок на землі. Примара в темно-сірій сукні, із сірим капелюшком на голові й сірою вуаллю по берегах, а руки сховані в рукавичках такого ж кольору, як і сукня, і це попри спеку хмарного дня. Вона як статуя, холодна і безбарвна, серед барвистого гурту.

Марія по периметру обходить площу, поки не знаходить Феліпе. Він кидає на неї погляд — і втомлено зітхає.

— Рафа тебе віддубасить.

— Хай спробує — я його покусаю, — відповідає вона, вишкіривши зуби.

Феліпе, закотивши очі, вирішує її ігнорувати, але Марія штовхає його ліктем у бік.

— Що таке? — сичить він.

Дівчинка вказує на жінку й запитує, чому в неї такий дивний вигляд, а Феліпе пошепки відповідає, що вона, схоже, вдова, а це, мабуть, жалобне вбрання. Марія хмуриться. Вона вже бачила вдовиць на цій дорозі. І жодного разу саме таких.

Але Феліпе просто знизує плечима й каже, що то, мабуть, француженка.

Марія супиться ще дужче: її це не вдовольняє. Їй кортить поглянути зблизька.

Дзвони віддзвонили, місто повернулося до свого ритму.

З'являється син пекаря з буханцями хліба, хазяїн заїзду із солоною тріскою та пивом. Приходить Маріїна мати й пропонує мандрівникам зашити одяг, який порвався в дорозі, і це наштовхує дівчинку на ідею. Поки якийсь чоловік простягає руку вдовиці й допомагає їй спуститися, Марія прослизає в юрму й пробирається до її коня. Пакунків у жінки немає, тільки невелика дерев'яна скриня, яку чоловік відв'язує для неї.

Усередині скрині від поштовху щось дзвенить, мов дзвіночки. Цікаво, що в ній.

Марія вже майже біля вдовиці, вже готова запитати, чи нічого їй не треба зашити, аж раптом жінка обертається до неї. Роздивитися її обличчя неможливо, за густою вуаллю воно здається розмитою плямою, але Марія стільки разів

відчувала на собі пекучий Рафин погляд, що миттєво здогадується: вдовиця дивиться просто на неї. І Марія, яка вважає, що не боїться нічого: ні темних закутків двору поночі, ні високого даху стайні, ні павуків у дровітні, стає як стій, а слова застрягають у горлі.

Вона витріщається на дивну жінку, приголомшена відчуттям, яке накочується на неї. Поза сумнівом, Марії удалося б струсити це відчуття, зрушити з місця, але враз їй на плече опускається Рафина рука — і дівчинка не встигає. Вдовиця відвертається, юрма розсіюється: коней ведуть до стайні, люди прямують у заїзд, а Марію грубо женуть додому.

Наступний день спекотний, ясний і безхмарний.

Ближче до полудня караван рушає далі, а вдовиця — ні. Її білий кінь так і стоїть у стайні при заїзді, а вона сидить у себе в кімнаті за запнутими фіранками. Спливають години, а вдовиця за цей час не просить ні води, ні вина, відмовляється від запропонованих страв, поки люди не починають цікавитися, чи не зібралася вона стати святою. Якщо це набожність, то, безсумнівно, дуже сильна. Якщо ж це хвороба, то нікому не хочеться мати з нею справу.

Години спливають, а плітки повзуть, неначе тінь.

Мабуть, вона стара.

Мабуть, вона ослабла.

Мабуть, їй слід перепочити.

Мабуть, вона хвора.

Мабуть, проща заважка для неї.

Мабуть, спека...

Мабуть, сонце...